

مدیریت بحران در جوامع

(شاخصهای شرایط بحرانی و کاربرد)

سیستم‌های اطلاعاتی در بحران)

تألیف:

عبدالحمید تاجور

محمد دهقانی

انتشارات

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی دولتی تهران

سرنشانه
عنوان و نام پدیدآور
منشیات نشر
مشارکت ظاهری
تک
وضع فهرست نویسی : فبای مختصر
یادداشت
شماره خزانه
شماره کتابشناسی ملی

: تاجور، عبدالحمید، ۱۳۶۰ -
: مدیریت بحران در جوامع (شاخصهای شرایط بحرانی و کاربرد سیستمهای اطلاعاتی
در بحران) تألیف: عبدالحمید تاجور، محمد دهقانی
: بندرعباس: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان، ۱۳۹۳.
: ۳۸۸ ص:؛ مصور جدول، نمودار:؛ ۱۷×۲۴ س.م.
978-600-7710-02-9
وضع فهرست نویسی : فبای مختصر
یادداشت
: گانی، محمد ۱۳۶۲
۲۷۶۴۶۳۲

مدیریت بحران در جوامع

(شاخصهای شرایط بحران و کاربرد سیستمهای اطلاعاتی در بحران)

آیات
جمهوری اسلامی ایران

تألیف: عبدالحمید تاجور و محمد دهقانی

ناشر: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی هرمزگان

با همکاری: مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی در ارتقاء سلامت خلیج فارس

مدیر تولید: دکتر محمده خیاطیان

نسخه پرداز: گیلانا مؤیدی

امور اداری: فاطمه قاسمی

صفحه آرایی و طراحی جلد: محمدباقر پیرامشاهی

نظارت بر چاپ: نشر رسول - بندرعباس

چاپ و صحافی: سلمان فارسی - قم

چاپ اول: بهار ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

آدرس: بندرعباس / بلوار جمهوری اسلامی / ضلع شرقی بیمارستان شهید محمدی / معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه / اداره انتشارات

Printed in I.R. of Iran

حق نشر © کلیه حقوق برای دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان محفوظ است.

www.hums.ac.ir

ISBN: 978-600-7710-02-9

شابکد ۹-۰۲-۷۷۱۰۰۰-۶۰۰-۹۷۸

فهرست مطالب

۱۰۲	خسارت‌های مستقیم مالی	۱۱	پیشگفتار
۱۰۳	خسارت‌های اقتصادی بلند مدت		◀ فصل اول: مفهوم شناسی حادثه، سانحه، بحران، فاجعه / ۱۱
۱۰۴	خسارت‌های زیست محیطی	۱۳	حادثه
۱۰۴	آسیب‌های اجتماعی	۱۶	فاجعه
	◀ فصل پنجم: شاخصهای شرایط بحرانی / ۱۰۷	۲۵	بحران
۱۰۹	آسیب پذیری	۲۵	سانحه
۱۱۱	شاخصهای خسارت مالی		◀ فصل دوم: مقدمه، بر بحران / ۳۱
۱۱۲	شاخصهای تلفات جانی	۳۴	مفهوم بحران
۱۱۲	شاخصهای تخریب محیط زیست	۳۶	انواع بحرانیها
۱۱۲	شاخصهای مشکلات عاطفی و روانی	۳۹	مدیریت بحران
	◀ فصل ششم: اجرای عملیات بحران / ۱۱۵	۴۲	آمادگی
۱۱۷	مراحل اجرای عملیات بحران	۴۳	پیشگیری
۱۱۷	ورئیه‌های عملیاتی		◀ فصل سوم: پدیده‌های بحران زا / ۵۵
۱۳۰	عملیات کاهش خسارت		طبقه بندی بحران و پدیده‌های بحران زا
۱۳۱	علائم و نشانه‌های بحران	۵۹	طبقه بندی از نظر منشأ
۱۳۲	حفظ محیط زیست	۹۱	آتش سوزی اماکن، تأسیسات و منابع
۱۳۲	حفظ آثار فرهنگی و تاریخی	۹۱	قطع خطوط ارتباطی
۱۳۳	عملیات احیا و بازسازی	۹۱	حوادث حمل و نقل
	◀ فصل هفتم: نقش اطلاعات در مدیریت بحران / ۱۳۷	۹۲	پخش نشر گازهای شیمیایی
۱۳۹	کاربردهای مختلف اطلاعات در مدیریت بحران	۹۲	سوانح استخراج و بهره‌برداری از معادن
۱۵۱	اهمیت اطلاعات در هماهنگی تیم‌ها در بحران	۹۲	نشر تشعشعات هسته‌ای
۱۵۳	از داده پردازی تا خبردورزی در بحران	۹۳	بحران یابانی شدن
۱۵۸	اطلاعات	۹۳	بحرانهای سیاسی
۱۶۲	تفاوت داده و اطلاعات در بحران	۹۴	بحرانهای اجتماعی و اقتصادی
	◀ فصل هشتم: مدیریت اطلاعات در بحران / ۱۶۹	۹۷	جو حاکم بر شرایط بحرانی
۱۷۲	تعریف مدیریت اطلاعات		◀ فصل چهارم: خسارت‌های ناشی از بحران / ۹۹
۱۷۳	اجزای مدیریت اطلاعات بحران	۱۰۱	خسارت‌های ناشی از بحرانیها

۱۷۳	مدیریت اطلاعات بحران	۲۳۱	فصل دهم: سیستم مدیریت اطلاعات بحران / ۲۳۱
۱۷۵	فناوری و مدیریت اطلاعات بحران	۲۳۳	دستیابی به اطلاعات در بحران
۱۷۶	نحوه مدیریت اطلاعات بحران	۲۳۵	رویکردهای مختلف نسبت به سیستم مدیریت بحران
۱۷۷	چالشها و مشکلات مدیریت بحران	۲۳۶	اهداف ایجاد سیستم مدیریت اطلاعات بحران
۱۸۳	کیفیت اطلاعات بحران	۲۳۷	سیستم اطلاعات بحران
۱۸۹	شاخصهای کیفیت اطلاعات بحران	۲۴۳	اصول و استراتژی توسعه سیستمهای اطلاعات مدیریت بحران
۱۹۶	ارتقاء کیفیت اطلاعات در بحران	۲۴۴	ویژگیهای سیستم مدیریت اطلاعات بحران
۲۰۱	فصل نهم: سیستمهای اطلاعاتی و کاربرد آن در بحران / ۲۰۱	۲۵۱	فصل یازدهم: کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در بحران / ۲۵۱
۲۰۴	سیستمهای اطلاعات	۲۵۴	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در بحران
۲۰۵	کاربردهای سیستمهای اطلاعاتی در بحران	۲۵۵	تعدادی از فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی به کار رفته در مدیریت بحران
۲۰۶	سیستمهای اطلاعات مدیریت بحران	۲۵۶	اثربختی پدیدههای نوظهور در مدیریت بحران
۲۰۷	کاربرد MIS در مدیریت بحران	۲۵۸	ارتباطات و هماهنگی در بحران
۲۰۸	سیستمهای پشتیبان تصمیم گیری	۲۶۲	بحران شریانیهای حیاتی - خطوط ارتباطی و مخابراتی
۲۱۲	سیستمهای اطلاعات اجرایی	۲۶۳	چالشهای مدیریتی استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدیریت بحران
۲۱۳	سیستمهای اطلاعات استراتژیک	۲۶۵	فصل دوازدهم: نقش رسانه در مدیریت بحران / ۲۶۵
۲۱۴	سیستمهای اطلاعات جغرافیایی	۲۶۷	اطلاع رسانی و توزیع اطلاعات در بحران
۲۲۰	سیستمهای اطلاعات اسنادی	۲۶۸	انبارهای اطلاعاتی و بحران
۲۲۱	سیستمهای اطلاعات ارتباطی	۲۶۹	رسانه و بحران
۲۲۲	سیستم پردازش تراکنش	۲۶۹	نقش رسانه در بحران
۲۲۴	سیستم اطلاعات منابع انسانی	۲۷۲	رفتار مدیریت بحران و رسانه
۲۲۴	هوش مصنوعی	۲۷۳	مقابله با شایعه سازی در هنگام بحران
۲۲۶	سیستم خبره	۲۷۶	تشدید بحران توسط رسانه ها
۲۲۸	سیستم اتوماسیون اداری	۲۸۳	منابع و مآخذ / ۲۸۳

پیشگفتار

مردم در سراسر جهان هر روزه با وقایعی روبرو می‌شوند که منجر به مرگ، آسیب، تخریب اموال و اختلال در فعالیتهای روزانه آنها می‌شود، این تجارب ناخوشایند موسوم به حوادث، سوانح، بحران و یا فجایع می‌باشند. قدمت اینگونه موارد به تاریخ عمر بشر بر می‌گردد. در تاریخ و تقویم عمر بشر، روزهای تلخ با نام حوادث و فجایع طبیعی مانند زلزله، سیل و طوفان و برخی حوادث دست ساخته بشر نظیر جنگهای مصیبت بار و فجایع هسته‌ای به ثبت رسیده‌اند. این وقایع که با ویرانگریها و آسیبهای مختلف انسانی، فیزیکی و اجتماعی همراه بوده‌اند به انسان یادآوری کرده‌اند که حوادث جزئی از زندگی آنها محسوب می‌شوند. اگر تاریخ مکتوب زندگی انسان، به ویژه بخشهای حساس آن نسبت به تحولات و تغییرات نظامهای اجتماعی را ورق بزنیم، مستقیم و غیرمستقیم به حوادثی برمی‌خوریم که بار بخش مهمی از تحولات و روند حرکت تاریخ اجتماعهای انسانی را بر دوش می‌کشند.

بحران یک مفهوم چند بعدی است. با تغییرات عمده در محیط فیزیکی، اجتماعی و پیامدهای انسانی غم انگیز شناخته می‌شود. ایران یکی از ۱۰ کشور آسیب پذیر جهان است. بر اساس آمار از ۴۰ نوع بحران طبیعی موجود، ۳۱ نوع آن در کشور ایران به وقوع پیوسته است؛ لذا لازم است به مدیریت بحران توجه ویژه‌ای گردد. در این حوزه باید بر اقدامات پیشگیرانه و جلوگیری از وقوع بحران تأکید بیشتری بشود با این حال اجرای سریع و صحیح عملیات پاسخ و بازسازی در جریان وقوع بحرانها و پس از وقوع آنها ضرورتی اجتناب ناپذیر است. نجات جان انسانها، تسکین رنج و حجم خسارات وارده و به حداقل رساندن اختلال در نظم اجتماعی از جمله دستاوردهای به کار بستن دانش مدیریت بحران می‌باشند. کتابی که در حال مطالعه آن می‌باشید در دو قسمت اصلی به نگرارش در آمده است. قسمت اول شامل تعاریف آکادمیک و شرح اصطلاحات مربوط به مدیریت بحران، نگرش نو به مدیریت بحران و شاخصهای مربوط به آن است که در هفت فصل تدوین شده است. در قسمت دوم کتاب به بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در بحران پرداخته می‌شود و شامل شناسایی بخش می‌باشد. امید است که مطالعه این کتاب برای همه خوانندگان اعم از مدیران، دانشجویان و افراد علاقمند مفید واقع گردد و باعث ایجاد نگرشی نو در بطن جامعه گردد.

مؤلفان

تابستان ۱۳۹۳ - بندرعباس